

УДК 65.012.8:334.78

ОСНОВНІ ФУНКЦІОНАЛЬНІ СКЛАДОВІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ІНТЕГРОВАНОЇ ПРОМИСЛОВОЇ СТРУКТУРИ

Чорна О. Ю.

BASIC FUNCTIONAL COMPONENTS OF ECONOMIC SECURITY OF INTEGRATED INDUSTRIAL STRUCTURES

Chernay O.Y.

У статті досліджується значення інтегрованих промислових структур у вітчизняній економіці. Подано бачення сутності поняття економічної безпеки інтегрованої промислової структури. Зазначено основні функціональні складові економічної безпеки інтегрованої промислової структури та представлена їх характеристика.

Ключові слова: економічна безпека інтегрованої промислової структури, актор, функціональна складова економічної безпеки інтегрованої промислової структури, загрози.

Вступ. Роль інтегрованих промислових структур (далі ІПС) у вітчизняній економіці складно переоцінити. Навіть за часів економічної кризи, ІПС виробляють майже третину ВВП країни, близько 3/4 матеріальних благ, споживаних населенням, забезпечують робочими місцями майже половину населення України. Водночас функціонування ІПС, незважаючи на численні переваги, зумовлені позитивними наслідками інтеграції їхніх акторів, має й суттєві недоліки, причини яких криються в особливостях генези ІПС, найсуттєвішими серед яких є територіальна, технологічна та організаційно-економічна масштабність, складність декомпозиції управління, різна галузева належність акторів ІПС, велика кількість неузгоджених функціональних складових економічної безпеки ІПС, все це може викликати значну кількість загроз економічній безпеці ІПС.

Понятійно-категоріальний апарат економічної безпеки формується, розвивається й удосконалюється. Цей процес багатоманітний і охоплює всі боки економічної безпеки не лише в об'єктивному, а й у суб'єктивному плані, своєрідно відображаючи наукову творчість і впливаючи на еволюцію наукових інтересів і пошуків як окремих учених, так і колективів, наукових шкіл. Так, у вітчизняній науці проведено ґрунтовні дослідження щодо економічної безпеки держави, регіону, підприємства, однак питання економічної безпеки ІПС та її функціональних складових розглядалися лише фрагментарно.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Віраж активізації наукових досліджень з проблематики економічної безпеки підприємства є однією зі знакових подій початку XXI століття, яка зумовила формування самостійного наукового напрямку – управління економічною безпекою підприємства [2], проте і зараз дослідження "економічної безпеки ІПС та її функціональних складових" не знайшло широкого використання в науковій літературі.

Аналіз сучасних наукових публікацій за даною тематикою свідчить, що особливу увагу науковці приділяють дослідженню понять "економічна безпека держави", "економічна безпека регіону", "економічна безпека підприємства" [1,2,3,5,6,8,10,11,13] та їх функціональним складовим, але відсутні комплексні дослідження поняття "економічна безпека ІПС", яке має свою специфіку та функціональних складових економічної безпеки ІПС.

Метою статті є дослідження основних функціональних складових економічної безпеки ІПС.

Матеріали і результати дослідження. Відсутність єдиного трактування поняття "економічна безпека інтегрованих промислових структур (ІПС)", безумовно, є перешкодою для подальших наукових досліджень. Пропонуємо, на наш погляд, найбільш прийнятний і зважений підхід до визначення цього поняття. При цьому поняття "економічна безпека ІПС" відрізняється від понять "економічна безпека підприємства" і "економічна безпека регіону". У цьому зв'язку розгляд стану захищеності ІПС обмежується розглядом стану загальної захищеності всієї сукупності акторів ІПС від зовнішніх і внутрішніх загроз.

На підставі вивчення існуючих у сучасній економічній науці тлумачень сутності економічної безпеки, під економічною безпекою ІПС пропонуємо розуміти здатність до збереження економіко-технологічної та організаційно-соціальної цілісності такої структури внаслідок протистояння й подолання загроз, що існують як у зовнішньому, так і в її

внутрішньому середовищі, шляхом узгодження інтересів акторів ІПС та досягнення збалансованість їх ресурсів в часі та просторі [7].

Економічна безпека ІПС - комплексне поняття, до складу якого входять суб'єкти, об'єкти та механізм реалізації безпеки ІПС в цілому, та її акторах зокрема. Система економічної безпеки ІПС і кожного її актора є індивідуальною, її повнота і дієвість залежать від великої кількості чинників як зовнішньої так і внутрішньої взаємодії. Елементи є складовими частинами будь-якої системи. Одним із елементів економічної безпеки ІПС є її функціональні складові – це сукупність основних напрямів її економічної безпеки, що істотно відрізняються один від одного за своїм змістом. Отже, для досягнення високого рівня економічної безпеки керівництво ІПС повинно проводити роботу із забезпечення стабільності та ефективності функціонування всіх основних складових її економічної безпеки.

Для подальшого дослідження питань основних функціональних складових економічної безпеки ІПС вважаємо доцільним розглянути дослідження основних функціональних складових економічної безпеки підприємства, зважаючи на відсутність ґрунтовних досліджень функціональних складових економічної безпеки ІПС.

Позиції дослідників щодо виділення складових економічної безпеки підприємства не дійшли єдності. Вузкий підхід має І.Б. Дегтярьова, яка виділяє такі складові – ринкову інтерфейсну та інформаційну складові [9]. Проте більшість авторів (Н.В. Штамбург, О.С. Іванілов, В.Л. Ортинський, І.С. Керницький, З.Б.Живко, М.І. Керницький, М.О. Живко, Н.Г. Мехеда, М.Горбань) виділяють такі складові: фінансову; інтелектуальну і кадрову; техніко-технологічну; політико-правову; інформаційну; екологічну; силову [5,6,10].

С.М. Ілляшенко стверджує, що до них варто додати також інтерфейсну складову, що характеризує надійність взаємодії з економічними контрагентами підприємства. Загрозу цій складовій економічної безпеки підприємства становлять можливі непередбачені зміни умов взаємодії (аж до розриву відносин) з економічними контрагентами: постачальниками, торговельними і збутовими посередниками, інвесторами, споживачами тощо [12].

Вважаємо, що вищезазначені дослідження можливо використовувати лише на рівні акторів ІПС, які входять до її складу, проте на рівні самої ІПС, дослідження потребують істотного доопрацювання. Таким чином, попри достатній інтерес учених та практиків до питань економічної безпеки ІПС, тему вирішення функціональних складових економічної безпеки ІПС не можна вважати повністю розробленою. Спираючись на вищезазначені дослідження та специфіку діяльності ІПС [4] виділимо основні функціональні складові економічної безпеки ІПС (рис.).

Розглянемо детальніше вищезазначені основні функціональні складові економічної безпеки ІПС. Треба зазначити, що кожна з перелічених вище фун-

кціональних складових економічної безпеки ІПС характеризується власним змістом, набором функціональних критеріїв і способами забезпечення.

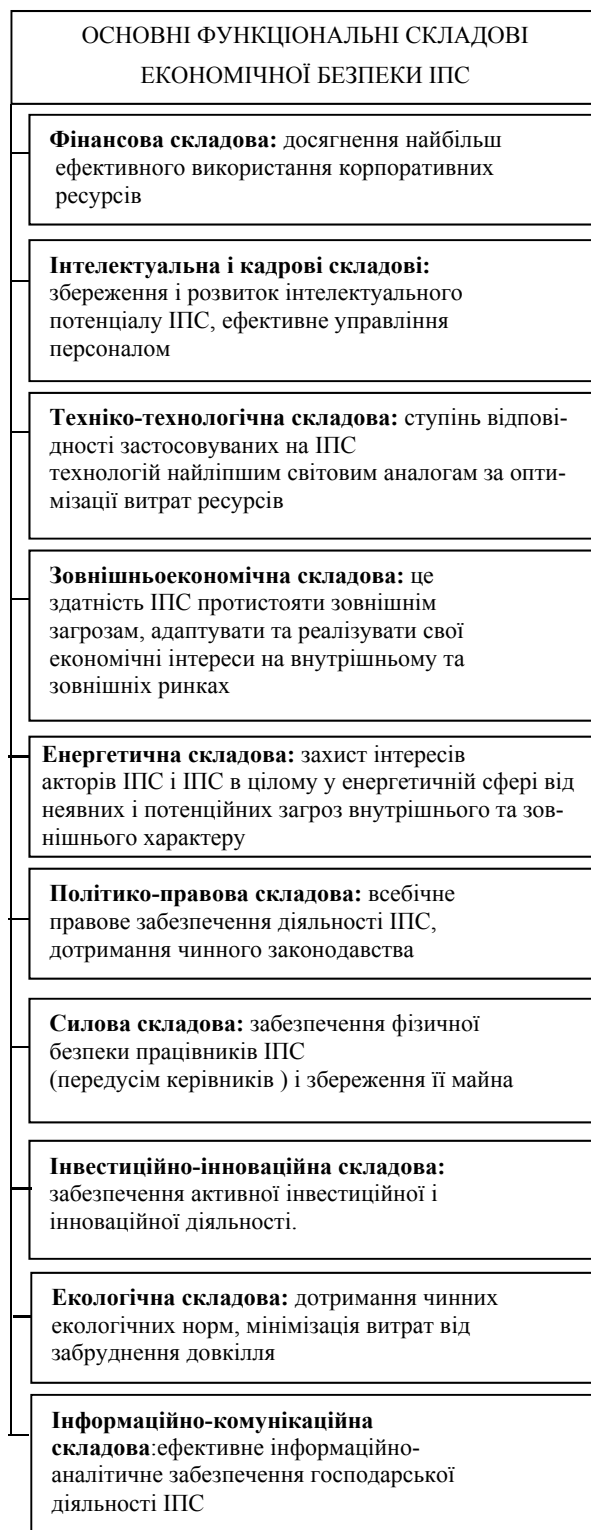

Рис. Основні функціональні складові економічної безпеки ІПС

Аналіз літературних джерел [1,2,3,5,6,11,13] свідчить про те, що попри різноманітні підходи до трактування поняття «економічної безпеки» та виді-

лення різних її складових, серед функціональних складових належного рівня економічної безпеки фінансова складова вважається провідною та вирішальною, оскільки за ринкових умов господарювання фінанси є «двигуном» будь-якої економічної системи.

Фінансово- економічний стан ІПС характеризується ступенем її прибутковості та оборотності капіталу, фінансової стійкості й динаміки структури джерел фінансування, здатності розраховуватися за борговими зобов'язаннями. З цією точкою зору важко не погодитись. Це твердження є справедливим для будь-якого суб'єкта господарювання – для підприємства чи ІПС.

Правильна оцінка фінансових результатів діяльності та фінансово-економічного стану ІПС за сучасних умов господарювання конче потрібна як для її керівництва і власників, так і для інвесторів, партнерів, кредиторів, державних органів. Про ослаблення фінансової складової економічної безпеки свідчать: зниження ліквідності діяльності акторів ІПС зокрема, та ІПС в цілому, підвищення кредиторської та дебіторської заборгованості, зниження фінансової стійкості тощо. За цю складову економічної безпеки відповідають фінансова та економічна служби підприємства [6].

Загальну схему процесу охорони фінансової складової економічної безпеки ІПС можна представити наступними етапами:

аналіз загрози негативних дій щодо політико-правової складової економічної безпеки;

оцінка поточного рівня забезпечення фінансової складової;

оцінка ефективності запобігання можливій шкоді від негативних дій щодо фінансової складової ЕБП;

планування комплексу заходів із забезпечення фінансової складової та розробка рекомендацій стосовно його реалізації;

бюджетне планування практичної реалізації пропонованого комплексу заходів;

планування корпоративних ресурсів ІПС;

оперативна реалізація запланованих дій у процесі здійснення суб'єктом господарювання фінансово господарської діяльності ІПС [5].

Інтелектуальна складова економічної безпеки ІПС. Належний рівень економічної безпеки ІПС залежною мірою залежить від інтелекту і професіоналізму кадрів, що працюють на ІПС.

До факторів, що негативно впливають на інтелектуальну складову економічної безпеки ІПС відносять:

звільнення провідних висококваліфікованих працівників, що призводить до ослаблення інтелектуального потенціалу;

зниження частки інженерно-технічних працівників і науковців у загальній чисельності працівників;

зниження винахідницької та раціоналізаторської активності;

зниження освітнього рівня працівників [6].

За інтелектуальну складову економічної безпеки на ІПС відповідають служба з персоналу і особисто головний інженер.

Важливою складовою економічної безпеки є кадровий склад. Професійна, кваліфікована група менеджерів здатна реорганізувати збиткову ІПС а некваліфіковане управління, погане виконання службових обов'язків, відсутність трудової дисципліни можуть привести прибуткову ІПС до банкрутства. Належний рівень економічної безпеки значною мірою залежить від інтелекту та професіоналізму кадрів, що працюють на ІПС. Склад кадрів безпосередньо впливає на рівень економічної безпеки ІПС.

Вітчизняні вчені [3,5,6,10,11] наголошують, що факторами, які негативно впливають на кадрову складову поділяють на внутрішні та зовнішні загрози.

До внутрішніх загроз кадрової складової економічної безпеки ІПС слід віднести:

невідповідність кваліфікації працівників вимогам до них;

недостатня кваліфікація працівників, слабка організація системи управління персоналом;

слабка організація системи навчання, неефективна система мотивації;

помилки в плануванні ресурсів персоналу;

відтік кваліфікованих працівників;

працівники зорієнтовані на вирішення внутрішніх тактичних завдань;

працівники зорієнтовані на дотримання інтересів підрозділу;

відсутність корпоративної політики або вона «слабка»;

неякісні перевірки кандидатів для приймання на роботу.

До зовнішніх загроз кадрової складової економічної безпеки ІПС слід віднести:

умови мотивації у конкурентів кращі (неважливо за такого розкладу спрогнозувати перехід фахівців до конкурентів);

настанова конкурентів на переманювання працівників;

тиск на працівників ззовні;

потрапляння працівників у різні залежності;

інфляційні процеси (не можна не враховувати під час розрахунку заробітної плати і прогнозування її динаміку). За цю складову економічної безпеки ІПС має відповідати служба з персоналу підприємства [6].

Інтелектуальна і кадрова складові економічної безпеки ІПС визначають, в першу чергу, інтелектуальний та професійний склад кадрів. Програма інтелектуальної та кадрової складових економічної безпеки ІПС має охоплювати як взаємопов'язані, так і самостійні напрями діяльності того чи іншого суб'єкта господарювання.

Кожен суб'єкт господарювання характеризується набором технологій матеріального або інтелектуального виробництва, що використовуються в їх діяльності. Якість даних технологій та їх відповід-

ність новим світовим стандартам суттєвим чином впливають на ефективність діяльності ІПС та на перспективи її подальшого розвитку, а відповідно, і на забезпечення економічної безпеки ІПС.

Техніко-технологічна безпека ІПС полягає у рівні відповідності застосованих ІПС технологій найкращим світовим аналогам та оптимізація витрат. До негативних впливів на цю складову належать:

дії, спрямовані на підрив технологічного потенціалу ІПС;

порушення технологічної дисципліни;

моральне старіння використовуваних технологій.

Зовнішніми загрозами послаблення техніко-технологічної безпеки ІПС можна вважати брак зовнішніх і внутрішніх інвестицій. Труднощі в отриманні довгострокових кредитів від банків не дають змоги поповнювати обігові кошти ІПС і спрямовувати їх на оновлення парку обладнання. Усе це призводить до використання застарілої техніки, технологій і до істотної загрози техніко-технологічної безпеки ІПС [6].

Внутрішні загрози техніко-технологічної безпеки ІПС – неефективна організація виробничого процесу, недостатньо кваліфіковані працівники, високий ступінь спрацьованості основного капіталу тощо, який на підприємствах України становить 60-70%, а в деяких галузях сягає 80-85%. Така негативна тенденція зростає, тому фінансові ресурси ІПС обов'язково потрібно спрямувати на оновлення техніки і технологій.

Внутрішні ресурсні загрози техніко-технологічної безпеки ІПС виникають внаслідок неефективного управління оборотними засобами ІПС в усі фази виробничого процесу: підготовка до виробництва, незавершене виробництво і реалізація продукції. Проблеми з матеріальними ресурсами стимулюють впровадження у виробництво нових технологічних процесів, які дають змогу виготовити продукцію з меншими матеріальними витратами, вдосконалити систему розрахунків. За цю складову економічної безпеки має відповідати технологічна служба ІПС.

Зовнішньоекономічна безпека – це здатність ІПС протистояти зовнішнім загрозам, адаптувати та реалізувати свої економічні інтереси на внутрішньому та зовнішніх ринках, створюючи конкурентні переваги які забезпечують стає економічне зростання. Першочерговим завданням зовнішньоекономічної безпеки є моніторинг та оцінювання внутрішніх і зовнішніх загроз, а також прогнозування розвитку ситуацій, що пов'язані з реалізацією того чи іншого економічного інтересу ІПС та її акторів на світовому та внутрішньому ринках.

До суттєвих загроз у сфері зовнішньої складової можна віднести: недостатню конкурентоспроможність вітчизняних виробників; залежність від імпорту енергоносіїв та окремих видів продукції; дискримінацію України в торговельних відносинах. Внутрішніми проблемами, що посилюють вплив зо-

внішніх загроз, є недосконала галузева і технологічна структура ІПС, високий ступінь зношеності основних фондів, значна ресурсо- та енергомісткість виробництва, висока частка «тіньового» сектора. [13, с. 284–286]

Енергетична складова економічної безпеки ІПС – це захист інтересів акторів ІПС і ІПС в цілому у енергетичній сфері від неявних і потенційних загроз внутрішнього та зовнішнього характеру, отримання змоги задовольняти різні потреби в паливно-енергетичних ресурсах для забезпечення господарської діяльності.

Підвищення цін на енергоносії, відсутність довгострокових контрактів з постачальниками, неспроможність постачальника – це зовнішні загрози економічній безпеці, які є досить високими. Більш як половину необхідних енергоресурсів Україна закуповує за кордоном, тому підвищення цін на енергоносії призводить до зростання собівартості продукції. Нині матеріальні витрати становлять близько $\frac{3}{4}$ усіх витрат на виробництво продукції.

Політико-правова складова безпеки ІПС- це захист від надмірного податкового тиску, нестабільного законодавства, неефективної роботи юридичного відділу ІПС. Вона визначає середовище, в якому функціонують актори ІПС, а також «правила гри для них».

Значення політико-правової складової економічної безпеки ІПС полягає в ефективному правовому забезпеченні діяльності суб'єкта господарювання, чіткому дотриманні співробітниками усіх правових норм чинного законодавства при оптимізації витрат ресурсів на досягнення даних цілей ІПС.

Політико-правова складова безпеки ІПС – охоплює такі елементи організаційно-економічного спрямування:

аналіз загроз негативних впливів;

оцінку поточного рівня забезпечення;

планування (програму) комплексних заходів спеціалізованими підрозділами ІПС;

здійснення ресурсного планування;

планування роботи відповідних функціональних підрозділів ІПС.

Правову небезпеку становлять:

недостатня правова захищеність інтересів акторів ІПС зокрема і ІПС в цілому договірній та іншій діловій документації;

низька кваліфікація працівників юридичної служби відповідного суб'єкта господарювання та помилки у підборі персоналу цієї служби;

порушення юридичних прав акторів ІПС, ІПС і його працівників;

навмисне чи ненавмисне розголошення комерційно важливих відомостей;

порушення норм патентного права.

Зовнішньою загрозою політико-правової безпеки ІПС є часті зміни уряду, нестабільність системи оподаткування, надмірні втручання держави у справи бізнесу тощо. Серйозну загрозу діяльності ІПС становить відсутність правових гарантій у разі наси-

льницького відчуження власності, заблокування рахунків ІПС, або її акторів.

До внутрішніх нормативно-правових загроз ІПС належать шкідливі, непродумані норми внутрішнього рас порядку, посадові положення, інструкції, розпорядження, рішення трудового колективу. Загрозу ІПС становить і відсутність законодавчої бази, яка б давала змогу цивілізовано працювати охоронними службам, усувати неузгодженість діяльності приватних охоронних фірм із державними органами [6].

Силова складова безпеки ІПС полягає у захисті фізичної особи від загроз її життю, здоров'ю та матеріальному благополуччю, а також захист майна ІПС від кримінальних посягань. До основних негативних впливів на цю складову належать фізичні й моральні впливи на конкретних особистостей (особливо на керівництво та провідних спеціалістів) з метою заподіяти шкоду їх здоров'ю та репутації, що становить загрозу діяльності ІПС.

Негативні впливи, що завдають шкоди майну ІПС, несуть загрозу зниження вартості його активів і втрати економічної незалежності (дезінформація, знищення інформації).

Інвестиційно-інноваційна складова економічної безпеки ІПС - це такий рівень національних та іноземних інвестицій та інновацій, який здатен забезпечити довгострокову позитивну економічну динаміку при належному рівні фінансування науково-технічної сфери, створення інноваційної інфраструктури та адекватних інноваційних механізмів.

Інвестиційна складова - це особлива підсистема економічної безпеки, що створює передумови для найкращого використання соціально-економічних відносин у розвитку і науково-технічному відновленні продуктивних сил суспільства за допомогою активної інвестиційної діяльності. У дослідженні структури інвестиційної складової варто враховувати: входження інвестиційної складової в систему економічної і фінансової безпеки України; диференціацію інвестиційної складової за різними рівнями економіки (країна, регіон, галузь, ІПС, підприємство); властивість синергізму, тобто те, що інвестиційна складова економічної безпеки країни не є простою сукупністю інвестиційних складових економічної безпеки регіонів, ІПС, підприємств; формування інвестиційної складової під впливом багатьох об'єктивних факторів; виникнення різних ризиків як наслідок відповідних умов.

Одним із найважливіших компонентів аналізу й управління інвестиційною безпекою є аналіз загроз, динаміки їхнього нагромадження та оцінка ступеня їхнього впливу.

Основними загрозами інвестиційній складовій економічної безпеки ІПС виступають:

- відсутність інвестиційної стратегії;
- високі інвестиційні ризики;
- політична нестабільність;
- недосконала законодавчо-нормативна база;

зменшення частки прибутку у джерелах фінансування інвестицій;

- обмеженість доступних фінансових коштів;
- загострення платіжної та бюджетної кризи;
- відсутність кваліфікованої підготовки фахівців
- відсутність дієвої системи страхування іноземних інвестицій

Вагоме значення для економічної безпеки ІПС, економічних перетворень та підвищення конкурентоспроможності набувають інноваційні процеси. Загрози інноваційної складової економічної безпеки ІПС зосереджені у фінансовій сфері, зокрема: нестача власних коштів, великі витрати на нововведення, недостатня фінансова підтримка, високий економічний ризик, тривалий строк окупності нововведень, відсутність коштів у замовників.

Екологічна складова економічної безпеки ІПС - має гарантувати безпеку суспільству від виробничо-комерційної діяльності її акторів зокрема, та ІПС в цілому. Безпека ІПС в екологічній сфері - це захист від руйнівного впливу природних, техногенних чинників і наслідків господарської діяльності ІПС. Повені, землетруси, смерчі, зсуви ґрунту, лавини можуть завдати величезної шкоди майну ІПС, здоров'ю працівників. На практиці передбачити природні катастрофи неможливо, однак потрібно вжити всіх заходів, щоб наслідки стихійних лих були мінімальними для ІПС та її акторів. Техногенні катастрофи виникають унаслідок використання фізично зношених основних засобів, не планованого вимкнення електроенергії або через низьку кваліфікацію і безвідповідальність працівників. Екологічні збитки можуть істотно впливати на фінансовий стан ІПС. Наприклад, такі події, як судовий позов за порушення екологічного законодавства, аварія з екологічними наслідками на ІПС, спричиняють збитки, які належать до категорії фінансово-екологічних і вимірюються у грошовій формі [6].

Важливою складовою економічної безпеки ІПС є інформація. Інформація, щодо різних сторін діяльності ІПС та її акторів є в теперішній час найбільш цінним та важливим з ресурсів ІПС. Інформація щодо зміни політичної, соціальної, економічної ситуації, новизни в методах організації та управління ІПС дозволить йому адекватно реагувати на будь-які зміни зовнішнього середовища, ефективно планувати та вчасно коригувати свою господарську діяльність. Ризик втрати конфіденційної інформації для компаній суттєво зростає саме в період фінансових криз.

Як визначає В. Оргинський [6, С. 61], інформаційна складова полягає у здійсненні ефективного інформаційно-аналітичного забезпечення господарської діяльності. Відповідні служби виконують при цьому певні функції, які в сукупності характеризують процес створення та захисту інформаційної складової економічної безпеки.

Таким чином, головною метою економічної безпеки ІПС є забезпечення її стійкого функціону-

вання в даний час та високого потенціалу розвитку в майбутньому.

Напрямами посилення економічної безпеки ІПС мають стати:

поліпшення політико-правової захищеності усіх аспектів діяльності ІПС;

підвищення їх фінансової стійкості та незалежності;

раціоналізація системи управління фінансами; підвищення рівня кваліфікації персоналу та повноцінне використання його інтелектуального потенціалу;

посилення конкурентоспроможності технологічного потенціалу;

високий рівень екологічності роботи, мінімізація руйнівного впливу результатів діяльності на стан навколишнього середовища;

надійний захист інформаційного середовища суб'єкта, його комерційної таємниці та досягнення високого рівня інформаційного забезпечення роботи усіх його служб;

забезпечення безпеки персоналу, капіталу, майна та комерційних інтересів.

Виконання кожної із перерахованих задач дає можливість досягнути мети економічної безпеки ІПС та найбільш ефективно використовувати її функціональні складові.

Висновки. Умови ринкової економіки, в яких здійснюють свою діяльність ІПС, що існують в різних організаційно-правових формах, невизначені й непередбачувані. Дуже глибока фінансово-економічна криза породила багато небезпек і загроз ІПС. Подальший розвиток ринкових відносин неможливий без вивчення теоретико-методичних аспектів цієї проблеми і створення ефективного механізму забезпечення економічної безпеки ІПС, тому актуальною є проблема розуміння сутності економічної безпеки ІПС та чіткого визначення її функціональних складових елементів. Проте проведений аналіз літературних джерел про трактування економічної безпеки ІПС дає змогу зробити висновок, що серед учених-економістів немає єдиної думки щодо визначення її сутності та функціональних складових елементів. Отже, пропонуємо під економічною безпекою ІПС розуміти здатність до збереження економіко-технологічної та організаційно-соціальної цілісності такої структури внаслідок протистояння й подолання загроз, що існують як у зовнішньому, так і в її внутрішньому середовищі, шляхом узгодження інтересів акторів ІПС та досягнення збалансованості їх ресурсів в часі та просторі. До основних функціональних складових економічної безпеки ІПС слід віднести наступні функціональні складові: фінансову, інтелектуальну і кадрову, техніко-технологічну, політико-правову, інформаційно-комунікаційну, зовнішньоекономічну, енергетичну, екологічну та силову.

Література

1. Козаченко А. В. Экономическая безопасность предприятия: сущность и механизм обеспечения : [моногра-

фия] / Козаченко А. В., Пономарев В. П., Ляшенко А. Н. — К.: Либра, 2003. — 280 с.

2. Ляшенко О. М. Концептуалізація управління економічною безпекою підприємства : [монографія] / О. М. Ляшенко. — Луганськ: СХУ ім. В. Даля, 2011. — 400 с.
3. Система економічної безпеки: держава, регіон, підприємство : [монографія] / [Козаченко Г. В., Ляшенко О. М., Безбожний В. Л. та ін.]. — Луганськ: Елтон-2, 2010. — 326 с.
4. Пилипенко А. А. Стратегічна інтеграція підприємств: механізм управління та моделювання розвитку : [монографія] / А. А. Пилипенко. — Х.: ВД "ІНЖЕКТ", 2008. — 408 с.
5. Лаговська О. А. Сутність інвестиційної безпеки підприємства та її місце у системі економічної безпеки / О. А. Лаговська, Г. В. Берляк // Вісник Житомирського державного технологічного університету. Сер. : Економічні науки. - 2013. - № 4. - С. 74-81. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vzhdtu_econ_2013_4_9.
6. Ортинський В.Л. Економічна безпека підприємств, організацій та установ / В.Л. Ортинський, І.С. Керницький, З.Б. Живко — К. : Правова єдність, 2009. — 544 с.
7. Чорна О. Ю. Забезпечення узгодженості управління інтегрованими структурами промисловості як ідгунтя їх економічної безпеки / О. Ю. Чорна, О. І. Чорний // Вчені записки Університету економіки та права "КРОК". Зб. наук. праць. Вип. 25. — К.: УЕП "КРОК", 2011. — С. 131-137.
8. Материалы свободной энциклопедии Wikipedia : [Электронный ресурс]. — Режим доступа : <http://ru.wikipedia.org/wiki/>
9. Дегтярьова І.Б. Економічна діагностика : навч. посібник / І.Б. Дегтярьова. — Суми : Сумський державний університет, 2012. — 112 с.
10. Мехеда Н.Г. Складові економічної безпеки підприємства / Н.Г. Мехеда, М.Горбань // [Електронний ресурс]. — Режим доступу : [\[http://www.rusnauka.com/10_DN_2012/Economics/10_1_07308.doc.htm\]](http://www.rusnauka.com/10_DN_2012/Economics/10_1_07308.doc.htm).
11. Штамбург Н.В. Складові економічної безпеки підприємства / Н.В. Штамбург // Бюлетень міжнародного Нобелівського економічного форуму. — 2011. — № 1 (4). — 492 с. — С. 490-496.
12. Ілляшенко С.М. Економічний ризик : навч. посібник / С.М. Ілляшенко. — 2-ге вид., доп. і перероб. — К. : Центр навчальної літератури, 2004. — 220 с.
13. Власюк О. С. Система економічної безпеки держави / [О. С. Власюк, А. І. Сухоруков, І. В. Недін та ін.] ; Нац. ін-т пробл. міжнар. безпеки — К. : Стило, 2010. — 684 с.

References

1. Kozachenko A. V. Ekonomicheskaja bezopasnost' predpriyatiya: sushhnost' y mehanizm obespecheniya : [monografija] / Kozachenko A. V., Ponomarev V. P., Ljashenko A. N. — K.: Lybra, 2003. — 280 s.
2. Ljashenko O. M. Konceptualizacija upravlinnja ekonomichnoju bezpekoju pidpriyemstva : [monografija] / O. M. Ljashenko. — Lugans'k: SNU im. V. Dalja, 2011. — 400 s.
3. Systema ekonomichnoi' bezpeky: derzhava, regi-on, pidpriyemstvo : [monografija] / [Kozachenko G. V., Ljashenko O. M., Bezbozhnyj V. L. ta in.]. — Lugans'k: Elton-2, 2010. — 326 s.
4. Pylypenko A. A. Strategichna integracija pid-priyemstv: mehanizm upravlinnja ta modeljuvannja roz-vytku :

- [monografija] / A. A. Pylypenko. — H.: VD "INZhEKT", 2008. — 408 s.
5. Lagovs'ka O. A. Sutnist' investycijnoi' bezpeky pidpryjemstva ta i'i' misce u systemi ekonomichnoi' bezpeky / O. A. Lagovs'ka, G. V. Berljak // Visnyk Zhytomyrs'kogo derzhavnogo tehnologichnogo universytetu. Ser. : Ekonomichni nauky. - 2013. - № 4. - S. 74-81. - Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vzhdtu_econ_2013_4_9.
 6. Ortyns'kyj V.L. Ekonomichna bezpeka pidp-ryjemstv, organizacij ta ustanov / V.L. Ortyns'kyj, I.S. Kernyc'kyj, Z.B. Zhyvko – K. : Pravova jednist', 2009. – 544 s.
 7. Chorna O. Ju. Zabezpechennja uzgodzhenosti upravlinnja integrovanyh strukturamy promyslovosti jak idg'runnja i'h ekonomichnoi' bezpeky / O. Ju. Cho-rna, O. I. Chornyj // Vcheni zapysky Universytetu eko-nomiky ta prava "KROK". Zb. nauk. prac'. Vyp. 25. — K.: UEP "KROK", 2011. — S. 131-137.
 8. Materialy svobodnoj jenciklopedii Wikipedia : [Elektronnyj resurs]. — Rezhym dostupa : <http://ru.wikipedia.org/wiki/>
 9. Degtjar'ova I.B. Ekonomichna diagnostyka : na-vch. posibnyk / I.B. Degtjar'ova. – Sumy : Sums'kyj derzhavnyj universytet, 2012. – 112 s.
 10. Meheda N.G. Skladovi ekonomichnoi' bezpeky pidpryjemstva / N.G. Meheda, M.Gorban' // [Elektronnyj resurs]. — Rezhym dostupu : [http://www.rusnauka.com/10_DN_2012/Economics/10_1_07308.doc.htm.
 11. Shtamburg N.V. Skladovi ekonomichnoi' bez-peky pidpryjemstva / N.V. Shtamburg // Bjuleten' mizh-narodnogo Nobelivs'kogo ekonomichnogo forumu. – 2011. – № 1 (4). – 492 s. – С. 490–496.
 12. Illjashenko S.M. Ekonomichnyj ryzyk : navch. posibnyk / S.M. Illjashenko. – 2-ge vyd., dop. i pererob. – K. : Centr navchal'noi' literatury, 2004. – 220 s.
 13. Vlasjuk O. S. Systema ekonomichnoi' bezpeky derzhavy / [O. S. Vlasjuk, A. I. Suhorukov, I. V. Nedin ta in.] ; Nac. in-t probl. mizhnar. bezpeky – K. : Stylos, 2010. – 684 c

Чорна О. Ю. Основні функціональні складові економічної безпеки інтегрованої промислової структури

У статті досліджується значення інтегрованих промислових структур у вітчизняній економіці. Подано бачення сутності поняття економічної безпеки інтегрованої промислової структури. Описано основні функціональні складові економічної безпеки інтегрованої промислової структури, їх сутність та розглянуто загрози ї функціонування.

Ключові слова: інтегрована промислова структура, економічна безпека, актор, функціональна складова економічної безпеки інтегрованої промислової структури, загроза.

Chernay O.Y. Basic functional components of economic security of integrated industrial structures

The article examines the importance of integrated industrial structures in the national economy. It comprises the vision of the essence of the concept of economic security integrated industrial structure, describing of the basic components of economic security functionality integrated industrial structure, their nature and considered her a threat functioning.

Keywords: integrated industrial structure, economic security, actor, functional component of economic security of integrated industrial structures, threats.

Чорна О.Ю. — доцент кафедри менеджменту та маркетингу, к.е.н., доц., Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля.

Рецензент: д.е.н., проф **Надьон Г.О.**

Стаття подана 30.11.16